

OBSAH

NÁRODOPISNÝ OBRAZ ŽIVOTA Kladenských horníků koncem	
19. A NA POČÁTKU 20. STOLETÍ (Olga Skalníková)	
	7
<i>Předmluva</i> (Akademik Jiří Horák)	5
Úvod	7
I. Vývoj kladenského hornictví	11
II. Práce v dolech	21
III. Život kladenské hornické rodiny	28
1. Stavby a bydlení	28
Orientace a situace staveb	30
Půdorys domů	32
Bydlení v koloniích	40
Stavební materiál	43
Stavebníci	44
Interiér hornických domů	45
2. Oblečení	46
3. Strava	49
Jídlo všedního dne	52
Sváteční jídla	53
4. Rodinný život	57
IV. Společenský život kladenských horníků	66
Hornické parády	71
Dělnické spolky	72
V. Školství a osvěta	75
Závěr	78
Етнографическая картина жизни кладенских горняков в конце XIX. и начале XX. столетия	80
Ein ethnographisches Bild des Lebens der Bergleute im Gebiet von Kladno am Ende des 19. und zu Beginn des 20. Jahrhunderts	82
LIDOVÉ VYPRÁVĚNÍ NA Kladensku (Jaromír Jech)	
	85
Úvod	85
1. Vztah dřívější folkloristiky k dělnickému folklóru	85
2. Metodologický přístup k dělnické prozaické slovenosti	87
I. Stav pramenů pro studium lidové prózy na Kladensku	88
1. Přímé prameny — dřívější zápisy lidové prózy	88
2. Nepřímé prameny — regionální krásná literatura	91
3. Kroniky	93
II. Sběr folklorního prozaického materiálu z Kladenska	95
1. Organizace sběratelské práce v letech 1953—1956	95
2. Metodický postup při sběru	96
3. Rozsah sběru folklorního prozaického materiálu	98

III. Hlavní rysy lidových povídek z Kladenska	99
1. Povídky s tematikou dělnickou	99
2. Povídky s tematikou mimodělnickou	104
3. Vztah prozaického folklóru dělnického k prozaickému folklóru tradičnímu	106
4. Rozšíření prozaických látek — látky místní, národní, mezinárodní	109
5. Specifičnost kladenských povídek	111
6. Schematické přehledy — thematické a druhové složení i rozšíření kladenského repertoáru	113
IV. Lidová mluva v kladenských povídkách	114
1. Spisovné a nespisovné prvky	114
2. Místní nářečí	117
3. Sociální nářečí (slang)	120
4. Slovníček	123
V. Život povídek v lidovém společenství na Kladensku	131
1. Zdroje kladenských povídek — četba, samostatná tvorba, lidová tradice	131
2. Variabilita	134
3. Vypravěčské příležitosti	138
4. Složení posluchačského kolektivu	140
5. Význam povídek pro lidový kolektiv	141
VI. Kladenští vypravěči	144
1. Vztah vypravěčů k jejich povídkám	144
2. Rozvrstvení vypravěčů	146
3. Vypravěčské typy podle repertoáru	148
4. Vypravěčské typy podle způsobu vyprávění	149
5. Soupis vypravěčů	152
Závěr	158
Народные рассказы кладенской области	161
Die Volkserzählung im Gebiet von Kladno	163
HORNICKÝ HUMOR NA KLADENSKU. (Josef Spilka)	167
Vymezení a souborná charakteristika	167
I. Obsah vypravování	168
1. Život na dole	169
2. Život rodinný	180
3. Život v obci	182
4. Vojna, válka, okupace	187
5. Veselý kladenský havíř František Varhulík	187
II. Slovesná forma vypravování	190
Závěr	200
Юмор кладенских горняков	202
Der Bergmannshumor im Gebiet von Kladno	203
ANTOLOGIE K STUDIÍM O LIDOVÉM VYPRÁVĚNÍ A HORNICKÉM HUMORU 205	
Ediční poznámky	205
Literatura	206
I. Humorná vyprávění	206
1. Zavalenej — 2. Už to bouchne — 3. Teta, studenou! Studená není, ale teplá — 4. Lopaty — 5. Nasekej husám — 6. Tabák pro permoníka — 7. Brigádníci a permoníci — 8. Jak pumpoval Pepek Mrázek kola u lokomotivy — 9. Dva krejčary za šichtu — 10. Dvacet vozů za šichtu — 11. Brejle —	

12. Ztracený nůž — 13. Kohlík a císař pán — 14. Sedmilhář Kohlík ve Vídni — 15. Já si za jízdy spravím kolo — 16. Jak sedmilhář Kaňka chytil zajíce — 17. Uhelná máma a Štajgrovska hůl — 18. Brousek od permoníka — 19. Líný havíř — 20. Muzikant šetřilek a vuřty — 21. Kamaráde, di napřed — 22. Na cestě najdeš — 23. Chytrák a žebrák — 24. Kamaráde, vy ste šikovnej — 25. Když havíř telefonuje panu inženýrovi, má smeknout — 26. Prefátýn — 27. Vo tý kozí dani — 28. Havíř propil štajgrovu kozí daň — 29. Zítřa už bude plat — 30. Umazání havíři — 31. Havíři u Marie Terezie — 32. Ježek — 33. Kopřiva ve stávce — 34. Kůň jako strašidlo — 35. A Arabe, votoč to — 35 B. Důlní kůň rozváží mléko — 36 A. Kůň unikát — 36 B. Hubený kůň — 37 A. Dávali sme koně do šachty — 37 B. Dávali sme dólu bílýho koně — 38. Havíř v nebi — 39. Doktor s kuchyňským nožem — 40. Jak léčil pohodný — 41. Jez jen tak — 42. Mamonář a vepřová — 43. Knedlíky se šťavkou — 44. Hustá káva — 45. Ohřívání knedlíky — 46. Jak se u Marhoulů večerelo — 47. Člověk se nají tý páry — 48. Havíři na posvícení — 49. Peníze v hodinách — 50. Havíř a teplá voda — 51. Žena na mraze — 52. Jak se pouštěla deka — 53. Cimrhajr — 54. Zedníkovy hodiny — 55. Hloupý starosta — 56. Jak si pan Novák vypůjčil na pohřeb — 57. Tři tupláky — 58. Noty od pavouků — 59. Dva voli — 60. Líný basák — 61. Havíř na čekání — 62. Mladík u zpovědi — 63. Ké cavej Jarda — 64. Žádná coura — 65. Pohřeb s muzikou — 66. Dybyste se rači modlili — 67. Pámbu pomohl — 68. Dyž seš farář, pudeš fírat — 69. Kůň od žida — 70. Kde je ten pás? — 71. Harfeník — 72. Skočím rovnejma nohama do šachty — 73. Kdo by nás mohl vokrát? — 74. Dva zajíci — 75. Mrtví, pomozte nám s mrkví — 76. Proč sem nebyl vojákem — 77. Havíř Žižka na vojně — 78. Hadice — 79. Uhlí ve válce — 80. Furt ten kosa mrz — 81. Vitamíny — 82. Já už du věšet — 83. Kasnerova Straka — 84. Varhulík naučil mladého inženýra zdravít — 85. Varhulík a domák 86. Nošení domáků se trestá — 87. Varhulík a brouk — 88. Varhulík přihnál štajgrovi husy — 89. Varhulík odnáší houpacího koně — 90. Varhulík nese oběšence	250
II. Vyprávění ze života na Kladensku	251
91. Boží tělo na Kladně roku 1889 — 92. Velká stávka roku 1900 — 93. Příběh z velké stávky z roku 1900 — 94. Vodbíhačská stávka — 95. Ženy v boji proti mrvům-stávkokazům — 96. Časopis Svoboda — 97. Vzpouza havířů a rabování mlýnů za první světové války — 98. Ve vězení na Pankráci s Antonínem Zápotockým roku 1920 — 99. Klement Gottwald na táboru lidu ve Slaném — 100. Hrst vzpomínek z bývalých Lidic — 101. Lidická tragedie — 102. Ze života havíře	262
III. Tradiční povídky	265
103. Permoníkův trest — 104. Žižka a hrad Okoř — 105. O císaři Josefovi — 106. Bez starosti živi — 107. Skleněný vrch — 108 A. O Jenovefě — 108 B. O Jenovefě — 109. Junák a pidimužík — 110. Kačenka a Rozárka — 111. Honza a loupežníci — 112. Hrbáček	277
DĚLNICKÉ PÍSNĚ NA KLADENSKU (Vladimír Karbusický)	283
I. K problematice dělnického zpěvu na Kladensku	283
1. Charakter písňového sběru z Kladenska, přehled pramenů	283
2. Náboženské a stavovské písně hornické na Kladensku	286
3. K písním různého původu, zapsaným mezi horníky	291
4. Dělnické písně folklorního typu	293
5. Socialistické písně v repertoáru kladenského dělnictva a jejich vliv na třídní uvědomování	296
6. Vývoj dělnické písně na Kladensku od 1. světové války po dnešek	303
7. Význam a úloha písně v lidovém kolektivu na Kladensku	306
8. Formální a skladebná stránka dělnických písní z Kladenska	309
9. K některým otázkám teoretickým	313
10. Některé zkušenosti a závěry	317
II. Antologie dělnických písní z Kladenska	320
1. Náboženské a společensko-stavovské písně hornické	320
2. Písně různého druhu, zapsané v dělnickém prostředí	329
3. Dělnické písně folklorního typu (do 1. světové války)	343
4. Dělnické písně umělého původu (do 1. světové války)	388
5. Z písní, zpívaných na Kladensku od 1. světové války po dnešek.	415
III. Použitá literatura, některé prameny	436
1. Stručný přehled tištěných tradičních hornických písní	436
2. Abecední rejstřík	440
3. Stručný přehled šlagrových edicí	443

Кладенские рабочие песни	444
Arbeiterlieder aus der Kladnoer Gegend	445
HORNICKÉ HUDBY NA Kladensku (Bohumír Nušl).	447
I. Vývoj hornických kapel na Kladensku	447
1. První zprávy o hornických kapelách	447
2. Závodní hornické hudby v druhé polovině 19. století	448
Hudba Váňovská — hudba Pražsko-železářské společnosti	448
Hornická hudba C. k. privilegované společnosti státní dráhy	450
Hornická hudba dolů Buštěhradské dráhy ve Vrapicích	451
Hornická hudba Mirošovského těžarstva v Libušíně	452
II. Složení hornických kapel a jejich repertoár	453
1. Kroje hudebníků hornických závodních kapel	453
Hudebníci	453
Kapelník	454
Tambor	454
2. Nástrojové obsazení	454
3. Repertoár	457
Repertoár hudby dolů Buštěhradské dráhy	459
4. Repertoár hornických kapel a národní život	462
5. Vliv vojenských hudeb na hudby hornické	465
III. Hudebníci hornických kapel	465
1. Postavení hudebníků v zaměstnání	465
2. Způsob života hudebníků, jejich poměr k práci v dolech a postavení ve společnosti	466
3. Hudební vzdělání členů hornických kapel. Jejich hudebně pedagogická činnost	467
IV. Působení závodních hornických kapel	469
1. Slavnosti a obřady	469
Hornické parády	469
Pohřby	471
Zábavy	472
Výlety	473
2. Hornické hudby v životě národním	473
V. Zakládání a zánik závodních hornických hudeb	475
1. Zakládání	475
2. Zánik závodních hornických kapel	477
VI. Hudební soubory s účastí horníků	479
1. Kladenská filharmonie	479
2. Kapely veteránských spolků	480
3. Středočeská filharmonie	481
VII. Závěr: Význam hornických hudeb	481
Оркестры кладенских горняков	484
Bergmannskapellen im Gebiet von Kladno	485
LIDOVÁ TRADICE A UMĚLÁ TVORBA V Kladenské PÍSNÍ (Irena Janáčková) 487	
Úvod	487
Stručná charakteristika zapsaných písní	491
Význam kladenského sběru písní	498

I. Výbor písní z Kladenska	499
1. Písně obřadní	499
Koledy	499
2. Písně lyrické	500
a) Lyrické písně duchovní	500
b) Lyrika vlastenecká	502
c) Lyrika milostná	504
d) Písně vojenské	518
e) Různé písně	525
3. Písně epické	530
a) Lidové balady	530
b) Zlidovělé balady	533
c) Kramářské balady	538
Народная традиция и искусственное творчество в кладенской песне	542
Volkstradition und Kunstschöpfung im Liederschatz von Kladno	543
II. Přehled vybraných písní podle druhů	544
III. Seznam zpěváků	547
IV. Soupis písní zapsaných na Kladensku	552
V. Exkurs	571
1. Nástin vývoje pěveckých útvarů v Kladně a okolí	571
2. Přehled pěveckých sdružení a kroužků podle obcí	574
Buštěhrad	574
Velká Dobrá	574
Doksy	574
Družec	574
Dřín	574
Dubí	575
Hřebeč	575
Kladno	575
Kročehlavy	576
Libušín	577
Litovice	577
Pchery-Humny	577
Velké Přítočno	577
Rozdělov	578
Smečno	578
Srby	578
Stehelčevy	578
Švermov-Hnidousy	578
Švermov-Motyčín	579
Tuchlovice	579
Úhonice	579
Červený Újezd-Svárov	579
Unhošť	579
Vinařice	579
Kamenné Žehrovice	580
3. Chronologický přehled pěveckých kroužků a sdružení	580
Seznam písní v této knize otištěných	582
Doslov	584
Seznam vyobrazení	586